

Pawel Kordybacha

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM – 5 LAT DOŚWIADCZEŃ

**Library Development Program in Lublin
Voivodeship – 5 years of experiences
Программа Развития Библиотек
в люблинском воеводстве – пятилетний опыт**

Organizacja PRB

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (PAFW) jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gates w Programie Rozwoju Bibliotek – przedsięwzięciu, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, Internetu i szkoleń. PRB jest skierowany w Polsce do bibliotek publicznych wraz z ich filiami, w gminach i miastach do 20 tysięcy mieszkańców. Program jest realizowany przez utworzoną w 2008 r. przez PAFW Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI), która na realizację programu otrzymała dotację w wysokości 28 000 000 \$.

Fundacja Billa i Melindy Gates jest największą organizacją grantodawczą na świecie i wspiera projekty w trzech głównych obszarach programowych: Stany Zjednoczone, Globalne Zdrowie oraz Globalny Rozwój. W tym ostatnim obszarze fundacja od wielu lat prowadzi inicjatywę Global Libraries. Polega ona na ustanawianiu partnerstw z wybranymi krajami w celu zapewnienia obywatelom bezpłatnego dostępu do informacji i technologii komunikacyjnych (ICT) poprzez sieć bibliotek publicznych. Wspólnie z partnerami, inicjatywa Global Libraries pomaga przekształcać biblioteki w nowoczesne i atrakcyjne miejsca, które odpowiadają na potrzeby społeczności lokalnych. Jest to możliwe dzięki wyposażaniu bibliotek w nowoczesny sprzęt komputerowy, szkoleniom pracowników bibliotek z zakresu znajomości nowoczesnych technologii oraz tworzeniu publicznego systemu wsparcia dla modernizacji bibliotek. Fundacja Billa i Melindy Gates współfinansuje projekty transformacji bibliotek publicznych w ramach Global Libraries w następujących krajach: w Chile, Meksyku, Botswanie, na Litwie, Łotwie, w Rumunii, na Ukrainie, w Polsce, Bułgarii oraz Wietnamie.

Przed rozpoczęciem programu, na zlecenie FRSI, przeprowadzone zostały szeroko zakrojone badania na temat sytuacji bibliotek publicznych w Polsce. Badanie ilościowe przeprowadziła agencja badawcza MillwardBrown SMG/KRC w 525 gminach, 902 bibliotekach i wśród 500 bibliotekarzy¹. Celem badania był opis sytuacji bibliotek publicznych w gminach wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miejskich do 20 tys. mieszkańców oraz ich filii pod względem warunków lokalowych i wyposażenia (w szczególności komputerów i Internetu), a także warunków organizacyj-

¹ http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/RAPORTY/Biblioteki_i_bibliotekarze.pdf

nych. Zebrano też informacje na temat stanu zatrudnienia, czytelników i użytkowników bibliotek oraz form działalności i współpracy z innymi podmiotami. W drugiej części badania dokonano ilościowego opisu sytuacji zawodowej bibliotekarzy pod względem charakterystyk demograficznych, kompetencji komputerowo-internetowych, udziału w szkoleniach oraz otwartości na nowe formy aktywności. Wnioski z raportu pozwoliły dostosować zakres działań podejmowanych w ramach programu do specyfiki polskich bibliotek publicznych.

Bardzo ważnym elementem programu było stworzenie sprzyjającej atmosfery dla działalności bibliotek. W tym celu dla idei rozwoju bibliotek starano się pozyskać przychylność władz oraz osób powszechnie znanych i cenionych. Na poziomie ogólnopolskim powstało Krajowe Partnerstwo na rzecz Rozwoju Bibliotek, w którego działalność zaangażowali się ludzie kultury, mediów i polityki, m.in.: Jerzy Baczyński, Anna Bikont, Jacek Bocheński, Henryka Bochniarz, Michał Boni, Ryszard Bugaj, prof. Jerzy Buzek, Jerzy Fedorowicz, Grzegorz Gauden, Katarzyna Grochola, Julia Hartwig, prof. Jerzy Hausner, Katarzyna Kolenda-Zaleska, Anna Komorowska, Tomasz Lis, Tadeusz Mazowiecki, prof. Wiktor Osiatyński, Andrzej Seweryn, Olga Tokarczuk, Andrzej Wajda, Krystyna Zachwatowicz czy Jacek Żakowski.

Przedstawiciele FRSI zadbali także o przychylność lokalnych władz. W każdym z 16 województw zostało podpisane Regionalne Partnerstwo na rzecz Bibliotek. Dnia 15 IV 2009 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego dokument o powstaniu partnerstwa w województwie lubelskim uroczyście podpisali: Wojewoda Lubelski Genowefa Tokarska, Marszałek Województwa Lubelskiego Krzysztof Grabczuk, Członek Zarządu Województwa Arkadiusz Bratkowski oraz Prezes FRSI Jacek Wojnarowski.

Fot. 1. Podpisanie Regionalnego Partnerstwa na rzecz Bibliotek

Kolejnym krokiem FRSI było zaangażowanie wojewódzkich bibliotek publicznych w realizację programu. Przy każdej z 18 bibliotek został powołany koordynator regionalny PRB, którego zadaniem były m.in. promocja programu, organizacja szkoleń oraz współpraca z mediami. Biblioteki wojewódzkie na ten cel otrzymały wsparcie w postaci sprzętu komputerowego, na którym szkolili się bibliotekarze, oraz dotację finansową, proporcjonalną do liczby bibliotek zakwalifikowanych do programu.

Cele programu

Dzięki udziałowi bibliotek w PRB będą osiągnięte następujące cele:

- biblioteki w małych miejscowościach będą lepiej zaspokajać potrzeby mieszkańców,
- bibliotekarze i użytkownicy bibliotek skorzystają z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych,
- biblioteki spełnią ważną rolę w rozwoju kulturalnym mieszkańców, lokalnych społeczności i całego kraju.

Zakładano, że biblioteki staną się rzeczywistymi ośrodkami aktywności lokalnej. Osoby przychodzące do biblioteki będą mogły przeczytać na ekranie komputera najnowsze wiadomości, również lokalne, porozmawiać przez komunikator z rodziną mieszkającą za granicą, znaleźć najlepszą ofertę kupna poszukiwanej rzeczy, załatwić sprawy urzędowe. W bibliotekach systematycznie odbywać się będą ciekawe zajęcia dla dzieci i dorosłych, kursy komputerowe dla osób poszukujących pracy, spotkania ze znanymi ludźmi. Kolejnym ważnym celem będzie wzrost prestiżu zawodu bibliotekarza, a praca w bibliotece stanie się atrakcyjna dla młodych aktywnych ludzi z żyłką społecznikowską².

Biblioteki województwa lubelskiego w Programie Rozwoju Bibliotek

Do udziału w PRB uprawnione zostały biblioteki ze wszystkich gmin wiejskich, wszystkich miejsko-wiejskich oraz z miejskich do 20 tys. mieszkańców.

W I i II rundzie Programu Rozwoju Bibliotek w całej Polsce brało udział 3327 placówek bibliotecznych. Z województwa lubelskiego uczestniczyły 133 biblioteki (łącznie z filiami 339 placówek). Stanowi to ponad 65% uprawnionych.

W dniu 28 VI 2009 r. zakończył się nabór do I rundy PRB. W skali całego kraju przyjęto 612 bibliotek. Z województwa lubelskiego zakwalifikowane zostały 53 biblioteki (13 jako biblioteki wiodące i 40 jako biblioteki partnerskie). Łącznie z filiami 131 placówek. Biblioteki, aplikując, tworzyły tzw. partnerstwa – biblioteka wiodąca i 3 biblioteki partnerskie. Podstawowa różnica między nimi polegała na tym, iż biblioteki wiodące uzyskiwały więcej korzyści (większa liczba osób uczestniczących w szkoleniach, więcej sprzętu komputerowego), miały też więcej obowiązków (powołanie gminnej koalicji, organizacja spotkań bibliotek partnerskich). Tworzenie partnerstw najczęściej następowało poprzez bezpośrednie rozmowy zainteresowanych bibliotek. W przypadkach, gdy biblioteki wiodące miały problem ze znalezieniem partnerów, pomocą służył koordynator wojewódzki, wyszukując zainteresowane placówki.

² *Program Rozwoju Bibliotek. Informator dla bibliotek i samorządów, Warszawa 2009, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/MATERIALY%20PROMOCYJNE/broszura_informacyjna_o_rekrutacji_do_Programu_Rozwoju_Bibliotek.pdf*

Tab. 1. Wykaz bibliotek zakwalifikowanych do I rundy PRB według liczby otrzymanych punktów

Biblioteki wiodące	Biblioteki partnerskie
GBP w Drelowie, pow. bialski	GBP w Leśnej Podlaskiej GBP w Komarówce Podlaskiej, pow. radzyński GBP im. K. Sawczuka w Konstantynowie
GBP w Wisznicach, pow. bialski	GBP w Sosnowce GBP w Rossoszu GBP w Tuczej
MBP w Tarnogrodzie, pow. biłgorajski	GBP w Księżpolu GBP w Goraju GBP w Biszczy
GBP w Niedźwiadzie, pow. lubartowski	SBP w Ostrowie Lubelskim GBP w Uścimowie MGBP w Kocku
GBiDK w Łaziskach, pow. opolski	MGOK MGBP w Opolu Lubelskim GBP w Karczmiskach GBP w Wilkowie
GBP im. K. Zielińskiego w Modliborzycach, pow. janowski	GBP w Batorzu GBP w Potoku Wielkim GBP w Dzwoli
GBP w Urszulinie, pow. włodawski	BPG we Włodawie GBP w Starym Brusie MBP we Włodawie
GBP w Zakrzówku, pow. kraśnicki	GBP w Wilkołazie GBP w Szastarce MGBP w Annopolu
GBP w Hrubieszowie z/s w Moniatyczach	GBP w Grabowcu, pow. zamojski GBP w Rejowcu Osadzie, pow. chełmski
GBP w Izbicy z/s w Tarnogórze, pow. krasnostawski	GBP w Gorzkowie BPG Krasnystaw z/s w Siennicy Nadolnej OKS-BP w Żółkiewce
GBP w Firleju, pow. lubartowski	GBP w Sernikach GBP w Abramowie GBP w Jeziorzanach
MBP w Hrubieszowie	GBP w Werbkowicach GBP w Uchaniach GBP w Trzeszczanach
BPG Łabunie, pow. zamojski	SOK BP w Komarówce-Osadzie BPG Bełżec, pow. tomaszowski BPG Krynice, pow. tomaszowski
MBP w Cieszanowie, woj. podkarpackie	GBP Tarnawatka, pow. tomaszowski
GBP w Kałuszynie, woj. mazowieckie	BPG Łuków z/s w Dąbiu, pow. łukowski

W kwietniu 2011 r. rozstrzygnięty został nabór do II rundy PRB. Województwo lubelskie było najliczniej reprezentowane w skali całego kraju. Z Lubelszczyzny w II rundzie udział wzięło 80 bibliotek (20 jako biblioteki wiodące i 60 jako partnerskie). Łącznie z filiami 208 placówek.

Tab. 2. Wykaz bibliotek zakwalifikowanych do II rundy PRB według liczby otrzymanych punktów

Biblioteki wiodące	Biblioteki partnerskie
GOK BP w Biszczy, pow. biłgorajski	GOK BP w Potoku Górnym ROKiS BP w Krzczonowie, pow. lubelski GOK BP w Wojciechowie, pow. lubelski
GBP w Borzechowie, pow. lubelski	MGBP w Bełżycach GBP w Konopnicy GBP w Zakrzewie
GBP w Biłgoraju z/s w Soli	GBP w Aleksandrowie GBP w Tereszpolu Zaorendziu GBP w Godziszowie, pow. janowski
GOK BP w Mirczu, pow. hrubieszowski	SOK BP w Dołhobyczowie GBP w Kraśniczynie, pow. krasnostawski GOK BP w Suścu, pow. tomaszowski
GOK BP w Stężycy, pow. rycki	GOK BP w Kłoczewie GBP w Nowodworze GOK BP w Ułężu
GBP w Krzywdzie, pow. łukowski	GBP w Staninie GBP w Wojcieszkowie GBP w Woli Mysłowskiej
GBP w Ostrówku, pow. lubartowski	GBP im. J. I. Kraszewskiego w Kamionce GBP w Lubartowie GBP w Michowie
GBP w Białej Podlaskiej z/s w Sitniku	MBP w Międzyrzecu Podlaskim GBP w Janowie Podlaskim GBP w Rokitnie
GBP w Niedzwicy Dużej, pow. lubelski	MBP w Bychawie GBP w Jastkowie GBP w Strzyżewicach
GOK BP w Lubyczy Królewskiej, pow. tomaszowski	SOKiS BP w Jarczowie GBP w Rachaniach GBP w Telatynie
GBP w Puławach z/s w Górze Puławskiej	KOK BPMiG w Kazimierzu Dolnym GPK BP w Końskowoli GBP w Kurowie
GBP w Serokomli, pow. łukowski	MBP w Stoczku Łukowskim GOK BP w Adamowie GBP w Stoczku Łukowskim z/s w Starych Kobiałkach
GOK BP w Trzeszczanach, pow. hrubieszowski	GBP w Horodle GBP w Adamowie z/s w Potoczku, pow. zamojski GBP w Sitnie, pow. zamojski
GBP w Ludwinie, pow. łęczyński	GBP w Cycowie GBP w Milejowie MGBP w Poniatojewie, pow. opolski
GBP w Międzyrzecu Podlaskim z/s w Jelnicy, pow. bialski	MBP w Tereszpolu GBP w Piszczacu GBP w Czemiernikach, pow. radzyński

MBP im. Zenona Przesmyckiego w Radzynie Podlaskim	GBP w Borkach GBP w Kąkolewnicy GBP w Ulanie-Majoracie
GBP w Zamościu z/s w Sitańcu	MGBP w Krasnobrodzie GBP w Miączynie MGBP w Zwierzyńcu
GBP w Łopienniku Górnym, pow. krasnostawski	GBP w Fajslawicach GBP w Rudniku GOK BP w Siennicy Różanej
GBP w Sułowie, pow. zamojski	GBP w Radeczniczy GBP w Skierbieszowie MGBP w Szczepieszynie
GBP w Trzydniku Dużym, pow. kraśnicki	GBP w Wólce, pow. lubelski GBP w Józefowie nad Wisłą, pow. opolski GCK BP w Radomyślu nad Sanem, woj. podkarpackie
GBP w Gródku, woj. podlaskie	GBP w Zalesiu, pow. bialski

Wsparcie sprzętowe

Ważnym elementem PRB było wsparcie sprzętowe. Podstawowym celem było dostarczenie komputerów do placówek, które nie udostępniały Internetu użytkownikom.

Sprzęt, który otrzymały biblioteki, objęty jest 5-letnią gwarancją, a biblioteki przez rok mogły bezpłatnie korzystać ze wsparcia technologicznego dostawcy sprzętu. Łączna wartość sprzętu, który otrzymały biblioteki województwa lubelskiego, przekroczyła kwotę 1 700 000 zł. Wartość oprogramowania firmy Microsoft przekroczyła kwotę 5 000 000 zł.

Rozwijanie kompetencji pracowników bibliotek – system szkoleń

System szkoleń w ramach Programu Rozwoju Bibliotek koncentrował się na podnoszeniu kompetencji bibliotekarzy oraz zadbania o to, by nowe umiejętności, szczególnie związane z obsługą komputera, były wykorzystywane w codziennej pracy placówek bibliotecznych z pożytkiem dla lokalnej społeczności.

Szkolenia dotyczące planowania pracy biblioteki są podstawową formą podnoszenia kompetencji bibliotekarzy. Pracownicy uczestniczyli w cyklu pięciu dwudniowych modułów zajęć, prowadzących do podjęcia strategii rozwoju biblioteki na okres 3-5 lat. W programie szkoleń zawarte były m.in. następujące zagadnienia:

- analiza SWOT biblioteki,
- metody badania potrzeb czytelnicych,
- budowanie wizerunku bibliotekarza i automotywacja,
- zasady wystąpień publicznych i prowadzenia zebrań,
- planowanie rozwoju zawodowego bibliotekarza, umiejętność definiowania celów zawodowych,
- zarządzanie czasem w aspekcie realizacji celów,
- monitoring i ewaluacja³.

³ A. Habis, A. Hejda, K. Komarnicka i in., *Planowanie pracy biblioteki*, Warszawa 2009, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/PLANOWANIE_PRACY_BIBLIOTEKI_FINAL.pdf

W szkoleniach z zakresu planowania pracy biblioteki wzięło udział 347 osób – dyrektorzy i pracownicy bibliotek, a także przedstawiciele Urzędów Gmin odpowiedzialni za kulturę oraz tzw. „przyjaciele biblioteki” czyli przedstawiciele innych instytucji gminnych lub osoby prywatne stale współpracujące z bibliotekami. Udział w zajęciach osób spoza biblioteki był bardzo cenną inicjatywą, która przyczyniła się do poszerzenia wiedzy na temat działań podejmowanych przez placówki biblioteczne, a także czynnikiem inicjującym współpracę pomiędzy instytucjami.

Łącznie podczas dwóch rund PRB zrealizowano 150 dni szkoleniowych. Bibliotekarze podzieleni zostali na grupy z zachowaniem schematu: biblioteki wiodące i biblioteki partnerskie. W jednej grupie szkolili się członkowie 2 – 3 partnerstwa. Ważnym czynnikiem przy doborze grup było założenie, by w jednej grupie znajdowali się przedstawiciele bibliotek z różnych powiatów. Uczestnicy podkreślali możliwość integracji i wymiany doświadczeń z bibliotekarzami, z którymi wcześniej nie mieli kontaktów. Zajęcia odbywały się w: Białej Podlaskiej, Biłgoraju i Opolu Lubelskim (I runda) oraz w Biłgoraju i Lublinie (II runda). Szkolenia prowadzili profesjonalni trenerzy z Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej (CAL).

Końcowym efektem szkoleń było sporządzenie kilkuletniego planu pracy biblioteki, którego prawidłowość pod względem metodologii konsultowano z trenerami CAL. Do napisania planów zobligowane były wszystkie biblioteki wiodące, biblioteki partnerskie również miały taką możliwość. Powstało 88 planów pracy bibliotek województwa, które stanowiły doskonały punkt odniesienia do działalności bibliotek, a także podstawę do rozmów z władzami oraz innymi instytucjami w sprawie podejmowania współpracy i pozyskiwania potrzebnych na ich realizację środków finansowych.

Kolejną propozycją w ramach PRB były szkolenia z obsługi sprzętu komputerowego mające na celu przygotowanie bibliotekarzy do tego, aby w jak najlepszy sposób wykorzystywać go w codziennej pracy bibliotecznej. Do udziału w szkoleniach uprawniony był jeden pracownik z każdej placówki, do której trafił sprzęt. Szkolenia podzielone zostały na pięć modułów. Każdy z nich trwał jeden dzień szkoleniowy.

- I – Pierwsze kroki z komputerem,
- II – Przygotowanie materiałów multimedialnych,
- III – Programy użytkowe,
- IV – Prezentacje i sposoby ich zastosowania,
- V – Wsparcie techniczne i organizacyjne⁴.

Bibliotekarze podzieleni zostali na 15-osobowe grupy szkoleniowe według zadeklarowanych posiadanych umiejętności. Odrębne grupy stworzono dla osób, które dotychczas nie miały styczności z komputerem. Zdecydowana większość bibliotekarzy zadeklarowała jednak udział w grupie „dla zaawansowanych”, w której poszerzała i systematyzowała swoje umiejętności. Szkolenia odbywały się w siedzibach bibliotek wojewódzkich i prowadzili je przygotowani do tego pracownicy WBP. Łącznie w województwie lubelskim zrealizowano 95 dni szkoleniowych, a uczestniczyło w nich 261 pracowników bibliotek.

Kolejnym elementem poszerzania umiejętności pracowników uczestniczących w PRB były szkolenia specjalistyczne przygotowujące biblioteki do realizo-

⁴ *Technologie informacyjne w bibliotece*, cz. 1-2, redakcja i korekta Iwona Marciszewska, Warszawa 2011, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/IT_podrecznik_druga_runda.pdf

wania nowych usług. Miały one pomóc bibliotekom wyspecjalizować się w działaniach, które są najbardziej pożądane w ich społeczności lokalnej. Bibliotekarze mogli wybrać jeden z ośmiu tematów, z których odbyli 3-dniowe szkolenia.

- Wiedza na wyciągnięcie ręki. Łatwy dostęp do zbiorów bibliotecznych⁵.
- Informacje lokalne – jak je zbierać i udostępniać⁶.
- Przestrzeń dla mieszkańców z inicjatywą⁷.
- Miejsce dla obywateli: e-administracja⁸.
- Miejsce promocji kultury⁹.
- Miejsce bez barier: usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych¹⁰.
- Miejsce dla młodych¹¹.
- Multimedia i nowoczesna komunikacja¹².

Szkolenia odbywały się w siedzibach bibliotek wojewódzkich i cieszyły się dużym uznaniem uczestników.

Dyrektorzy i pracownicy bibliotek uczestniczących w PRB mieli także możliwość skorzystania z dodatkowej oferty szkoleń.

Było to 3-dniowe szkolenie „Docenić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo”, na którym dyrektorzy bibliotek poznawali podstawowe zasady prowadzenia działań informujących o działalności bibliotek, autoprezentacji i pozyskiwaniu sprzymierzeńców¹³. Końcowym efektem szkoleń było wypracowanie planu rzeczniczego, uwzględniającego specyfikę konkretnej biblioteki i jej otoczenia. Szkolenia poprowadzili profesjonalni trenerzy firmy „Idea zmiany” z Warszawy.

Kolejną ofertą dla pracowników bibliotek uczestniczących w PRB było 3-dniowe szkolenie „Dobre spotkanie. Jak to zrobić?”, na którym bibliotekarze

⁵ K. Komarnicka, *Wiedza na wyciągnięcie ręki. Łatwy dostęp do zbiorów bibliotecznych*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Wiedza_na_wyciagniecie_reki.pdf

⁶ B. Kozłowska, *Informacje lokalne – jak je zbierać i upowszechniać*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Informacje_lokalne.pdf

⁷ A. Hejda, B. Kozłowska, *Przestrzeń dla mieszkańców z inicjatywą*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Przestrzen_dla_mieszkanow_z_inicjatywa.pdf

⁸ B. Kozłowska, *Miejsce dla obywateli: e-administracja*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Miejsce_dla_obywateli_e_administracja.pdf

⁹ K. Komarnicka, B. Kozłowska, *Miejsce promocji kultury*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Miejsce_promocji_kultury.pdf

¹⁰ A. Habis, B. Kozłowska, *Miejsce bez barier: usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Miejsce_bez_barier.pdf

¹¹ A. Habis, B. Kozłowska, *Miejsce dla młodych*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Miejsce_dla_mlodych.pdf

¹² A. Hejda, P. Szczyński, A. Habis, *Multimedia i nowoczesna komunikacja*, Warszawa 2010, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/Specjalistyczne/Multimedia_i_nowoczesna_komunikacja.pdf

¹³ M. Borkowska, M. Branka, J. Wcisło, *Docenić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo*, Warszawa 2012, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/RZECZNICTWO/Docenic_biblioteke_Jak_skutecznie_prowadzic_rzecznictwo.pdf

w teoretyczny i praktyczny sposób zdobyli wiedzę, w jaki sposób przygotować i poprowadzić udane spotkanie autorskie, prelekcję itp.¹⁴ Szkolenia przeprowadzili trenerzy ze Stowarzyszenia Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP.

Uczestnicy Programu Rozwoju Bibliotek otrzymali możliwość realizacji swoich pomysłów dzięki ofercie zapewniającej ich sfinansowanie. Placówki z województwa lubelskiego bardzo chętnie aplikowały do wszystkich projektów, a wnioski przez nie składane uzyskiwały uznanie komisji konkursowych.

Końcowym efektem podstawowego cyklu szkoleń były kilkuletnie plany pracy biblioteki. Na realizację pomysłów zawartych w tych planach biblioteki mogły ubiegać się o dofinansowanie w kwocie do 5 000 zł. Każda z bibliotek mogła złożyć 2 wnioski. W dwóch edycjach konkursu 30 bibliotek Lubelszczyzny otrzymało środki na realizację 34 projektów. Łączna kwota dofinansowania wyniosła ok. 170 000 zł. GBP w Aleksandrowie, GBP w Drelowie, GBP w Międzyrzeczu Podlaskim i GBP w Mirczu realizowały po dwa zadania. Najciekawsze tytuły projektów to: „Młodzi wyspą pomysłów w bibliotece”, „Sezamkowy zakątek”, „Wspólne czytanie sposobem na dobre wychowanie”, „Wnuki dziadkom pomagają, z komputerem oswajają”, „Człowiek zaklęty w kamień”, „Wieś tańczy i śpiewa”, „Gminne Centrum Teatralno-Fotograficzne” czy „Multimedialne Centrum Historii Tarnobrodzkiego” ukazują różnorodność podejmowanych działań oraz pomysłowość i kreatywność bibliotekarzy. Realizatorem konkursu była Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce.

Organizacje pozarządowe bibliotekom

Biblioteki uczestniczące w PRB otrzymały możliwość skorzystania z oferty, którą przygotowały renomowane organizacje pozarządowe: dodatkowych szkoleń, konsultacji kompetentnych animatorów, pozyskania pomocy dydaktycznych i zabawek oraz z dofinansowania na własne pomysły. W pierwszym naborze w 2010 r. biblioteki mogły ubiegać się o udział w 4 projektach:

- „Biblioteczne zajęcia dla dzieci i rodziców” – prowadzone przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego,
- „Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej” – Fundacja Ośrodka KARTA,
- „Latający animatorzy i Latający socjologowie” – Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”,
- „Kulturalnie i obywatelsko w bibliotece” – Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Ze względu na duże zainteresowanie projektami, w drugim naborze rozstrzygniętym w 2012 r., ofertę rozszerzono. Do 4 wyżej wymienionych dołączono 6 nowych projektów:

- „Praca. Enter. Biblioteka jako miejsce informacji o rynku pracy” – Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych,
- „Edukacja zdrowotna w bibliotece – pielęgniarstwo dla zdrowia społeczności lokalnej” – Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie,
- „Prosto i przystępnie o domowych finansach: spotkania w bibliotece” – Fundacja Wspomagania Wsi,
- „Biblioteka jako przestrzeń dyskusji o sprawach lokalnych” – Fundacja Civis Polonus,

¹⁴ M. Czarnecka, *Dobre spotkanie. Jak to zrobić?*, Warszawa 2013, tryb dostępu: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/SPOTKANIE/DOBRE_SPOTKANIE_jak_to_zrobic_www.pdf

- „Biblioteka – lokalne centrum wiedzy praktycznej” – Fundacja Nowe Media,
- „Muuvit – ruszaj się i odkrywaj świat” – Fundacja Volunteers for Sport.

Biblioteki z województwa lubelskiego były najliczniejszą grupą beneficjentów. Łącznie w dwóch edycjach 45 bibliotek uczestniczyło w 64 projektach.

Jednym z obowiązków bibliotek wiodących było kontynuowanie współpracy z bibliotekami partnerskimi poprzez organizację co najmniej 4 spotkań. Na ich przeprowadzenie biblioteki wiodące uzyskały dofinansowanie po 1000 zł. W ramach tych spotkań organizowane były m.in.: warsztaty plastyczne, warsztaty komputerowe, wykłady, prelekcje, wizyty w bibliotekach partnerskich, wyjazdy studyjne do bibliotek Lublina itp. Program spotkań układany był przez biblioteki i realizowany po akceptacji Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Jednym z podstawowych założeń PRB było zachęcanie bibliotek do aktywizowania środowiska lokalnego. Każda z bibliotek wiodących zobowiązana została do stworzenia tzw. koalicji gminnej – formalnej lub nieformalnej grupy lokalnych instytucji i osób prywatnych, działających na rzecz rozwoju kulturalnego gminy. Liderem tej koalicji powinna być biblioteka, podnosząc swój prestiż wśród innych instytucji oraz ogółu mieszkańców.

W zawiązaniu koalicji i organizacji pierwszych spotkań pomocą służyli animatorzy z Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej. Partnerstwa były bardzo zróżnicowane, a wynikało to ze specyfiki każdej z gmin. W większości przypadków uczestniczyli w nich przedstawiciele władz gminnych, ośrodków kultury, szkół, towarzystw regionalnych, lokalni twórcy, aktywni mieszkańcy. Liczba podmiotów wchodzących w skład koalicji wahała się od kilku do ponad 30.

W ramach działań podejmowanych przez koalicje wymienić należy: organizację różnego rodzaju konkursów, wystaw, wydanie monografii gminy, utworzenie regionalnych izb pamięci, organizację różnego rodzaju kursów dla mieszkańców, wyjazdów szkoleniowych i integracyjnych, rajdów pieszych i rowerowych, opracowanie materiałów promocyjnych dotyczących miejscowości itp.

W celu popularyzacji idei gminnych koalicji oraz dzielenia się dobrymi praktykami Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego we współpracy z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego zorganizowała konkurs dla koalicji gminnych. Dotychczas rozstrzygnięte zostały dwie edycje. Laureatkami zostały:

- W 2011 r.:

I miejsce – Gminna Biblioteka Publiczna w Drelowie,

II miejsce – Gminna Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie z/s w Moniatyczach,

III miejsce – Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie.

tu Kultury, Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie)

- W 2012 r.:

I miejsce – Gminna Biblioteka Publiczna w Puławach z/s w Górze Puławskiej,

II miejsce – Gminna Biblioteka Publiczna w Karczmiskach,

III miejsce – Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnogrodzie.

Nagrody pieniężne w kwotach: 2000 zł (I miejsce), 1500 zł (II miejsce) i 1000 zł (III miejsce) laureatki przeznaczyć mogły na dowolny cel związany z pracą biblioteczną.

Fot. 2. Zofia Ciuruś (dyr. WBP w Lublinie), Magdalena Pepa (dyr. GBP w Drelowie), Halina Kurek (dyr. MBP w Hrubieszowie), Grażyna Smaga (GBP w Hrubieszowie), Jacek Wojnarowski (prezes FRSI), Andrzej Miskur (zastępca Dyrektora Departamentu Kultury, Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie)

Organizacja konferencji / promocja programu

Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego corocznie organizuje kongresy bibliotek publicznych, które służą promocji PRB oraz stanowią doskonałą platformę wymiany doświadczeń i integracji pracowników bibliotek publicznych różnych szczebli z całego kraju. W kongresie udział biorą zarówno dyrektorzy i pracownicy bibliotek wojewódzkich, powiatowych, miejskich i gminnych, jak i filii bibliotecznych z najmniejszych miejscowości. Kongresy odbywają się w Warszawie, w bardzo ciekawych architektonicznie miejscach, które stanowią dodatkową atrakcję, tworząc niepowtarzalny klimat. Honorowy patronat nad kongresami objęły Anna Komorowska, małżonka Prezydenta RP, oraz Hanna Gronkiewicz-Waltz, Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy. We wszystkich kongresach czynny udział wzięła duża liczba bibliotekarzy z Lubelszczyzny, stanowiąc najliczniejszą grupę.

- I Kongres Bibliotek Publicznych „Biblioteka: lubię to!” (22-23.11.2010 r. – Centrum Artystyczne Fabryka Trzciny).

Podczas kongresu odbyły się 32 wykłady i warsztaty prowadzone przez 23 prelegentów. Zajęcia podzielone zostały na cztery bloki tematyczne: 1) Nowoczesna biblioteka, 2) Pasje w bibliotece, ludzie w bibliotece oraz 3) Wysłuchaj eksperta. Wśród prelegentów byli m.in.: Anna Komorowska, prof. Jerzy Bralczyk, prof. Tomasz Goban-Klas i red. Edwin Bendyk.

- II Kongres Bibliotek Publicznych „Biblioteka: więcej niż myślisz!” (13-14.10.2011 r. – Fort Sanguszki).

Odbyło się 40 warsztatów, spotkań i prezentacji w ramach 5 bloków tematycznych: 1) Pokaż się!, 2) Włącz się!, 3) Pochwal się!, 4) Dowiedz się! i 5) Wysłuchaj się!. Wśród osób prowadzących warsztaty znaleźli się m.in. dyrektorzy z bibliotek woje-

wództwa lubelskiego: Magdalena Pepa z GBP w Drelowie, Joanna Puchacz z MBP w Tarnogrodzie i Małgorzata Szabelska z GBP w Jeziorzanach.

- III Kongres Bibliotek Publicznych „Biblioteka z wizją” (11-12.10.2012 r. – Fort Sokolnickiego).

W części warsztatowo-integracyjnej znalazło się 36 warsztatów zgrupowanych w 9 następujących blokach tematycznych: 1) Otwartość, 2) Integracja, 3) Edukacja, 4) Współpraca, 5) Informacje, 6) Argumenty w akcji, 7) Kultura, 8) Zespół, 9) Inspiracje.

- IV Kongres Bibliotek Publicznych „Biblioteka pełna ludzi” (planowany na 21-22.10.2013 r. – Centrum Nauki Kopernik).

Program został podzielony na sześć bloków tematycznych: 1) Ludzie, pomysły, pieniądze, czyli jak zwiększać zasoby biblioteki?; 2) Książka: inter(akcje); 3) Porozmawiaj, czyli jak słuchać, aby usłyszeć, jak zmieniać, aby zmienić; 4) Całe życie z biblioteką; 5) Po godzinach – edukacja nieformalna w bibliotece; 6) Wszystko gra!

W każdym z 16 województw corocznie organizowane są regionalne konferencje PRB. Mają one na celu wymianę doświadczeń, promocję dobrych praktyk oraz propagowanie idei współpracy bibliotek z innymi instytucjami. Głównym tematem konferencji były zawsze aktualne zagadnienia bibliotekarstwa. Dotychczas w województwie lubelskim odbyły się trzy konferencje.

- I Konferencja Regionalna PRB (15.12.2010 r.).

Tematem konferencji była idea szerokiej współpracy biblioteki z partnerami lokalnymi. W konferencji uczestniczyło 66 osób. Wśród prelegentów byli m.in.: Jacek Wojnarowski – prezes Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, który omówił dokonania PRB w kraju i województwie lubelskim, Karol Langie ze Stowarzyszenia Architektów Polskich SARP wygłosił wykład „Sztuka kształtowania przestrzeni w bibliotece” oraz przedstawiciele koalicji Gminy Hrubieszów z Wójtem Janem Mołodeckim, który przedstawił jej działalność.

- II Konferencja Regionalna PRB „Biblioteka w środowisku lokalnym” (15.12.2011 r.).

Fot. 3. Uczestnicy I Regionalnej Konferencji Programu Rozwoju Bibliotek

W konferencji udział wzięło 89 osób. Wykłady wygłosili m.in.: Remigiusz Lis, zastępca dyrektora Biblioteki Śląskiej w Katowicach „Pomiędzy samoorganizacją a urzędem – o sposobach kooperacji w bibliotekarstwie” oraz Hanna Nowak-Radziejowska z Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy „Biblioteka – lokalne centrum kultury i przestrzeń działań społecznych. Poszukiwania wizji nowoczesnej biblioteki oraz możliwości jej realizacji”.

- III Konferencja Regionalna PRB „Biblioteka trzecim miejscem” (7.02.2013 r.).

W konferencji uczestniczyło 85 osób. Prelegentami byli m.in.: dr Dorota Grabowska z Uniwersytetu Warszawskiego „Biblioteka jako trzecie miejsce” oraz Jadwiga Ćwirko i Anna Płoszaj z Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej „Partnerstwo w rozwoju biblioteki – doświadczenie trenerów CAL z procesu tworzenia partnerstw na terenie województwa lubelskiego”.

Razem z rozpoczęciem działania Programu Rozwoju Bibliotek w 2009 r. pod hasłem „Spotkajmy się w bibliotece!” ruszyła w mediach intensywne kampania promująca program oraz działalność bibliotek w małych miejscowościach. Kilkundziesięciosekundowe spoty reklamowe pojawiały się przez 5 miesięcy w ogólnopolskich telewizjach oraz kanałach radiowych. Ukazywało się wiele artykułów w prasie ogólnopolskiej, m.in. w: „Polityce”, „Gazecie Wyborczej”, „Rzeczpospolitej”. Również prasa lokalna wykazywała duże zainteresowanie udziałem poszczególnych bibliotek w programie oraz korzyściami, jakie z tego tytułu uzyskały. Autobusy PKS kursujące w rejonach, w których znajdują się biblioteki uczestniczące w programie, były oklejone reklamą PRB.

Przedstawiciele Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, a także koordynatorzy regionalni oraz bibliotekarze-uczestnicy PRB wielokrotnie wypowiedzieli się w mediach na temat założeń programu i korzyści, jakie one dają bibliotekom i lokalnej społeczności.

FRSI wraz z koordynatorami regionalnymi od września 2009 r. współredaguje „Biuletyn Programu Rozwoju Bibliotek” – newsletter dostępny na stronie internetowej programu¹⁵ oraz rozsyłany wszystkim zainteresowanym pocztą mailową. Umieszczane są w nim informacje dotyczące PRB w skali ogólnopolskiej, a także informacje lokalne podawane przez koordynatorów oraz materiały dostarczane przez uczestników programu.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie jeden z numerów swojego pisma informacyjnego „Dostrzegacz Biblioteczny”, skierowanego do pracowników bibliotek samorządowych województwa lubelskiego, poświęciła w większości artykułom dotyczącym funkcjonowania PRB w województwie lubelskim. Autorami artykułów byli przedstawiciele FRSI, koordynator regionalny oraz dyrektorzy i pracownicy bibliotek uczestniczących w programie.¹⁶

¹⁵ <http://www.biblioteki.org/pl/publikacje/biuletyn>

¹⁶ M. Szewczyk, D. Kostowska, *Biblioteki z potencjałem – Program Rozwoju Bibliotek na Lubelszczyźnie*, „Dostrzegacz Biblioteczny”, R. 16, 2011, nr 2(62), s. 3-10”; P. Kordybacha, *Lubelszczyzna najliczniejsza w II rundzie PRB!!!*, tamże, s. 11-12; J. Janiec, K. Suhecka, *Szkolenie w programie „Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej” Ośrodka KARTA*, tamże, s. 13-14; M. Pepa, *Biblioteka – miejsce dla mieszkańców z inicjatywą*, tamże, s. 15-17; E. Szabat, *Co daje uczestnictwo w PRB*, tamże, s. 17-18; D. Tarnowski, „*INFЕКCJA ARTYSTYCZNA. Daj się zarazić!*”, tamże, s. 19-20; M. Szabelska, „*Ślady przeszłości*” w *Jaziorzanach*, tamże, s. 21-22; M. Wojciechowska, *Jak Program Rozwoju Bibliotek wzbogacił ofertę GBPiDK w Łaziskach*, tamże s. 23-24, tryb dostępu: http://212.182.106.58/wbp/dmdocuments/d2011_2.pdf

Rola bibliotek wojewódzkich w PRB oraz osiągnięte korzyści

Przy każdej z 18 bibliotek wojewódzkich powołany został regionalny koordynator PRB. Są to pracownicy działów zajmujących się pomocą instrukcyjno-metodyczną bibliotekom województwa. Do zadań koordynatorów należy:

- bieżące informowanie władz samorządowych i mediów o PRB w województwie oraz opracowanie i dystrybucja comiesięcznego elektronicznego biuletynu,
- bieżące informowanie bibliotek i pozostawanie z nimi w stałym kontakcie, odpowiadanie na ich pytania i wątpliwości, pośredniczenie w kontaktach z FRSI,
- udział w działaniach informacyjnych i promocyjnych podejmowanych przez FRSI,
- wspieranie procesu naboru bibliotek do PRB poprzez zachęcanie do uczestnictwa w nim, udzielanie odpowiedzi na pytania; wsparcie przy pozyskiwaniu bibliotek partnerskich,
- organizacja spotkania informacyjnego dla bibliotek rozpoczynających udział w PRB,
- współpraca przy logistyce oraz stała współpraca z wykonawcami szkoleń,
- bieżące monitorowanie uczestnictwa bibliotek w PRB, zbieranie danych na temat ich potrzeb, osiągnięć itp.,
- składanie wizyt monitorujących w bibliotekach uczestniczących w PRB,
- wsparcie przy tworzeniu i funkcjonowaniu Regionalnego Partnerstwa na rzecz Rozwoju Bibliotek,
- organizacja regionalnych konferencji oraz towarzyszącego im konkursu dobrych praktyk funkcjonowania gminnych koalicji,
- wspieranie działań przygotowujących WBP do kontynuowania szkoleń i doradztwa modernizującym się bibliotekom po zakończeniu przez nie udziału w cyklu szkoleniowym,
- udzielanie wsparcia FRSI w sprawach organizacyjnych, wymagających znajomości specyfiki danego województwa,
- organizacja szkoleń IT.

Na realizację tych zadań przez koordynatora i innych pracowników, w latach 2009-2014 WBP w Lublinie otrzymała dofinansowanie w kwocie prawie 500 000 zł.

W celu przygotowania koordynatorów do kompetentnego wypełniania swoich obowiązków oraz wymiany doświadczeń, uwag i spostrzeżeń FRSI regularnie organizuje dla nich spotkania koordynatorów. Są to 2-3 dniowe narady odbywające się w miastach wojewódzkich. W okresie wiosna 2009-wiosna 2013 r. odbyło się 17 takich spotkań w: Warszawie (10-krotnie), Krakowie (dwukrotnie), Gdańsku, Bydgoszczy, Rzeszowie, Lublinie i Białymstoku po jednym.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie miała okazję gościć przedstawicieli FRSI i koordynatorów regionalnych w dniach 4-5 IX 2012 r. Swoje wystąpienia w trakcie spotkania mieli także gościnnie przedstawiciele Instytutu Książki w Warszawie oraz Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce. Uczestnicy mieli także okazję zwiedzenia Lublina i w ich opinii jest to jedno z najpiękniejszych miast wojewódzkich w Polsce.

Biblioteki wojewódzkie, zobligowane do przeprowadzenia szkoleń IT dla uczestników PRB, otrzymały także wsparcie sprzętowe ze strony FRSI. Były to komputery i urządzenia peryferyjne identyczne z tymi, które otrzymali uczestnicy

programu, by w trakcie szkoleń jak najlepiej mogli poznać możliwości praktycznego ich wykorzystania. WBP w Lublinie otrzymała sprzęt o wartości ponad 65 000 zł.

Komputery, które otrzymywały biblioteki uczestniczące w PRB oraz biblioteki wojewódzkie, wyposażone były w nowoczesne oprogramowanie firmy Microsoft. Wartość oprogramowania, które otrzymała WBP w Lublinie, wyniosła ponad 170 000 zł.

W okresie jesień 2009-wiosna 2011 r. pracownicy wszystkich bibliotek wojewódzkich mieli okazję uczestniczyć w cyklu warsztatów pt. „Organizacja szkoleń”¹⁷, których celem było rozszerzenie wiedzy i umiejętności przydatnych przy efektywnym przygotowaniu szkoleń dla pracowników bibliotek terenowych. Cykl warsztatów obejmował siedem 3-dniowych sesji (łącznie 21 dni). Szkolenia prowadziła Anna Hejda z firmy LEM Projekt z Krakowa.

Z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie w szkoleniach uczestniczyło pięcioro pracowników Działu Instrukcyjno-Methodycznego. W podwarszawskiej Falenicy mieli możliwość poszerzenia swoich wiadomości oraz bardzo cennej wymiany doświadczeń związanych z organizacją i prowadzeniem szkoleń z pracownikami: Zakładu Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej Biblioteki Narodowej w Warszawie, Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi oraz Biblioteki Publicznej M. St. Warszawy, a także Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego.

Twórcy Programu Rozwoju Bibliotek przewidzieli jego realizację na lata 2009-2013 w dwóch rundach. Dzięki dużemu zainteresowaniu programem, korzystnemu kursowi dolara oraz dodatkowej dotacji ze strony Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, będącej efektem uznania dla dotychczasowego przebiegu projektu, udało się wygospodarować środki na nabór bibliotek do III rundy. Zdecydowano o przedłużeniu działania PRB do końca 2014 r.

Na początku 2013 r. została przeprowadzona rekrutacja do III rundy PRB. Z całego kraju zakwalifikowanych zostało 151 bibliotek. Z województwa lubelskiego w programie udział weźmie 15 bibliotek (łącznie z filiami 41 placówek).

Tab. 3. Wykaz bibliotek zakwalifikowanych do III rundy PRB według liczby otrzymanych punktów:

Biblioteka	Powiat
BPG Chełm z/s w Okszowie	chełmski
MGBP w Rykach	rycki
BK w Tomaszowie Lubelskim z/s w Majdanie Górnym	tomaszowski
GBP w Jabłoni	parczewski
GBP w Jabłonie	lubelski
GBP w Wysokiem	lubelski
MGBP w Parczewie	parczewski
GBP w Hańsku	włodawski
MGBP w Tyszowcach	tomaszowski
GBP w Łomazach	białski
BPG Nielisz z/s w Krzaku	zamojski

¹⁷ A. Habis, A. Hejda, K. Komarnicka, *Organizacja szkoleń*, Warszawa 2009.

GBP w Wyrkach	włodawski
GBP w Łaszczowie	tomaszowski
GBP w Starym Zamościu	zamojski
GBP w Kodniu	bialski

W porównaniu z poprzednimi dwoma rundami nastąpiły pewne zmiany. Podstawową różnicą jest odejście od schematu biblioteka wiodąca – biblioteki partnerskie. W tej edycji każda z bibliotek aplikowała samodzielnie. We wrześniu 2013 r. do bibliotek trafił sprzęt komputerowy, w okresie jesień 2013–wiosna 2014 r. przeprowadzone zostaną szkolenia z planowania pracy biblioteki oraz szkolenia IT, natomiast w okresie wiosna–jesień 2014 r. biblioteki będą miały możliwość skorzystania z grantów na pomysły zawarte w swoich planach pracy.

Podsumowanie

Pięć lat działania Programu Rozwoju Bibliotek przyniosło wiele pozytywnych zmian w działalności bibliotek publicznych województwa lubelskiego. Najważniejszą z nich jest zmiana postaw pracowników bibliotek, wzrost samooceny i wyzbycie się obaw przed podejmowaniem nowych, różnorodnych form działalności. Biblioteki, które dotychczas były mniej aktywne, skupiały się głównie na ewidencjonowaniu i udostępnianiu zbiorów, dzięki udziałowi w wielu warsztatach i szkoleniach oraz wymianie doświadczeń zaczęły podejmować nowe formy działalności kulturalno-oświatowej. Nabrały także przekonania, iż warto starać się o pozyskiwanie dodatkowych środków pozabudżetowych. Dzięki swej aktywności, biblioteki zaczęły być bardziej dostrzegane i doceniane wśród lokalnych władz, innych instytucji samorządowych i ogółu mieszkańców.

Placówki, które przed rozpoczęciem programu były aktywne w środowisku i podejmowały wiele nowatorskich form działalności, dzięki PRB poszerzyły swoją ofertę dla mieszkańców i uzyskały możliwość realizacji swoich pomysłów dzięki pomocy warsztatowej i finansowej Fundacji.

Bardzo ważnym elementem programu była pomoc sprzętowa, szczególnie przydatna filiom bibliotecznym w małych wsiach. Dostęp do komputera i Internetu oraz związane z tym poszerzenie oferty tych placówek stały się magnesem przyciągającym nowych użytkowników. Wykorzystują oni ten sprzęt do poszukiwania informacji, załatwiania spraw urzędowych, a także dla rozrywki.

Kolejnym niezwykle istotnym aspektem działania PRB była promocja. Dzięki kampanii w mediach o bibliotekach zrobiło się głośno, jak nigdy w historii bibliotekarstwa. Tworzyło to sprzyjający klimat dla podejmowania nowych działań przez biblioteki i dla rozwoju samych bibliotek.

Uzupełnieniem Programu Rozwoju Bibliotek były dwa równoległe programy finansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadzone przez Instytut Książki. Dzięki pierwszemu „Biblioteka + Szkolenia dla bibliotekarzy” WBP w Lublinie w latach 2010-2012 przeszkoliła 200 pracowników bibliotek z miejscowości do 15 tys. mieszkańców. Tematyka szkoleń ukierunkowana była na podniesienie kompetencji osobistych, m.in.: automotywacji, autoprezentacji, asertywności, zarządzania czasem, relacji z klientem. Stanowiło to istotne uzupełnienie warsztatów proponowanych w PRB. Drugi program Instytutu Książki „Biblioteka + Infrastruktura bibliotek” służy poprawie warunków lokalowych i wyposażenia bibliotek. W latach 2011-2015 siedemnaście bibliotek z wojewódz-

stwa lubelskiego zdecydowanie poprawi swoje warunki lokalowe dzięki pozyskanym z programu środkom. Łączna kwota uzyskanych dotacji przekracza 9 000 000 zł.

Podsumowując, można mieć nadzieję, iż biblioteki nadal podążać będą w kierunku rozwoju, poprawy warunków lokalowych i dostosowywania swojej oferty do zmieniających się potrzeb użytkowników, a decydenci będą je wspierać, aby w pełni wykorzystywały swoje możliwości.

Summary

The purpose of the article is to depict the principles and activities of the Library Development Program, implemented by the Information Society Development Foundation in the years 2009-2014, owing to which public libraries in small towns will become modern centres of local activity.

Within the framework of the program, libraries received support in form of computer equipment and librarians at numerous trainings increased their qualifications useful in everyday work. The participants of the program could apply for additional financial resources for implementation of their ideas extending the offer of libraries for the inhabitants.

The libraries in the Lublin Voivodeship were one of the most numerous and most active groups participating in the LDP. The efficient course of the program in the Lublin Region was supervised by Hieronim Łopaciński Regional Public Library in Lublin.

Резюме

Цель статьи – показать предположения и действия Программы Развития Библиотек, реализованной Фондом Развития Информационного Общества в 2009-2014 гг. Благодаря этой программе публичные библиотеки в маленький городах должны стать современными центрами местной активности.

В рамках программы библиотеки были оснащены компьютерами, а сотрудники библиотек получили возможность приобрести знания участвуя во многих курсах. Участники программы могли выступать о получение добавочных финансовых средств на реализацию своих проектов расширяющих их деятельность адресованную населению.

Библиотеки люблинского воеводства – одна из самых больших и активнейших групп участвующих в ПРБ. Процесс реализации программы в люблинском воеводстве опекается сотрудниками Воеводской Публичной Библиотеки им. Херонима Лопацинского в Люблине.